

INTERICONICITY AND INTERTEXTUALITY: COMMONALITIES AND DIFFERENCES

ІНТЕРІКОНІЧНІСТЬ ТА ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ: СПІЛЬНЕ І ВІДМІННЕ

Olha Liashko¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-354-5-25>

Одним із пріоритетних процесів у сучасній інтернет-комунікації є створення нових текстів не вербального, а візуального характеру. Особливої уваги заслуговує виникнення зображень шляхом запозичення, інтерпретації або трансформації існуючих відомих фотографій, відео, картин, плакатів тощо. У науковому середовищі згаданий процес йменується *інтеріконічністю* або *візуалізованою інтертекстуальністю* [1, с. 2; 2, с. 225–226; 3, с. 34]. Актуальною вважаємо проблему розмежування зазначених термінопонять.

Звертаючись до визначення інтеріконічності, зауважимо, що це поняття можна назвати «еквівалентом інтертекстуальності, <...> але з використанням іконічних форм» [1, с. 2]. Для обґрунтування згаданої думки зосередимо увагу на підходах до розуміння інтертекстуальності: *широкому* (культурно-семіотичному) (Ю. Кристева, R. Barthes, G. Genett) і *вузькому* (філологічному) (Н. Пьєге-Гро, R. Beaugrande & W. Dressler, N. Fairclough) [4, с. 36–37].

У широкому (філософсько-постструктуралістському) ракурсі уможливується ідентифікація інтертекстуальності у вигляді взаємодії традиційних текстів із фрагментами «текстів», що належать іншим мистецтвам (музиці, кінематографу, фотографії тощо). Саме така взаємодія невербальних текстів, на наш погляд, має точки перетину між інтеріконічністю та інтертекстуальністю.

Серед відомих таксономій інтертекстуальності, а особливо тих, що віддзеркалюють як широкий (культурно-семіотичний), так і вузький (філологічний) підходи, найбільш визнаною є класифікація видатного французького літературознавця Ж. Женетта: 1) *інтертекстуальність* як відношення співприсутності між двома текстами або між кількома текстами (цитування, плагіат, алюзії); 2) *паратекстуальність* як відношення, що пов'язує текст із заголовком, передмовою, післямовою, нотатками, епіграфом, ілюстраціями, рекламою, обкладинками книг

¹ Kyiv National Linguistic University, Ukraine

тощо; 3) *метатекстуальність* як коментар попереднього тексту; 4) *гіпертекстуальність* як зв'язок, що об'єднує текст В (*гіпертекст*) з попереднім текстом А (*гіпотекстом*) у вигляді не коментаря, а висміювання, пародіювання тощо; 5) *архитекстуальність* як жанровий зв'язок текстів (визначення родового статусу тексту) [5, с. 1–5].

Відмітимо, що гіпертекстуальність в усвідомленні взаємодії гіпертексту з гіпотекстом, на думку E. Bosch [1], можна трансформувати в інтеріконічності на гіпозображення (оригінальне творіння) та гіперзображення (нове візуальне творіння). При перетворенні гіпозображення у гіперзображення простежуються два типи інтертекстуальних відношень – стилізація та пародія / бурлескна травестія. Н. Пьєге-Гро стверджує, що у стилізації відбувається уподібнення до попередніх текстів, тобто вихідний текст не піддається спотворенню, а імітується лише його стиль. При пародії один текст спричиняє зіткнення з іншим і породжує нове смислотворення, тобто змінюється сюжет, а стиль зберігається. При бурлескній травестії твір трансформується у низький стиль при збереженні його сюжету [4, с. 31–32, 39]. У такий спосіб, інтеріконічність уподібнюється інтертекстуальності.

З іншого боку, зазначимо, що основною відмінністю між інтертекстуальністю та інтеріконічністю є рівні їхньої реалізації: *вербальний* рівень для інтертекстуальності (особливо в її вузькому розумінні цитат, алюзій, ремінісценцій і под.) та *невербальний* (візуальний) – для інтеріконічності.

Список використаних джерел:

1. Bosch E. Without having seen it before, one cannot see it: intericonicity in wordless picturebooks. *Ocnos Journal of Reading Research*. 2022. 21(1). DOI: https://doi.org/10.18239/ocnos_2022.21.1.2757 (дата звернення: 17.10.2023).
2. Семенюк Т. П. Особливості реалізації категорій інтертекстуальності, інтеріконічності та інтерсеміотичності в німецькомовних полікодових текстах. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2013. Р. III. № 19. С. 225–226.
3. Пешкова О. А. Інтермедальність англійськомовних художніх текстів ХХ-ХХІ століть: когнітивно-семіотичний аспект : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Запоріжжя, 2019. 250 с.
4. Ляшко О. В. Інтертекстуальність православної проповіді: таксономія і функції (на матеріалі англійської, російської та української мов) : дис. ... доктора філософії: 035 – Філологія. Київ, 2020. 267 с.
5. Genette G. *Palimpsests: literature in the second degree*. / trans. Ch. Newman & C. Doubinsky. L; Lincoln, NE: University of Nebraska Press, 1997. 491 p.